

HUVITAVAD LINNUVAATLUSI AASTATEST 1977-1982

Jaanus A u a
Kivi 1-1, Jõgeva EE2350

Polügaamia kuldnokal

1978. aasta mais hõivas kuldnokapaar pesakasti Kuhjaveres (Viljandi maakond) ning 8.-11. mail muneti sinna 4-munaline kurn. Emaslind asus hauduma, isaslind aga jätkas laulmist kahe meetri kaugusel asuva tühja pesakasti katusel. 23. mail, kui esimeses pesas hakkasid pojad kooruma, hakati ka kõrvalasuvasse pesakasti pesa ehitama ning napilt nädala möödudes oli sealgi 3-munaline kurn.

Pesakastide läheduse tõttu oli visuaalsel teel lihtne tuvastada, et mõlemal emaslinnul oli ühine partner. 10. juunil lennuvõimestus esimeses pesas kaks poega ning isaslind lahkus tõenäoliselt koos esimese emaslinnu pesakonnaga. 11. juunil koorusid pojad naaber-pesas, 16. juunil oli seal vaid üks poeg, kes hiljem ka lennuvõimestus.

Polügaamia karminleevikesel

15. juunil 1978 leidsin Kuhjaveres karusmarjapöösast 0,7 m kõrguselt karminleevikese pesa 3 munaga. Emaslind juba haudus. 17. juunil oli pesas 5 muna. 21. juunil leidsin kõrvalasuvast karusmarjapöösast (1,5 m kauguselt) veel teisegi karminleevikese pesa 3 munaga (neljas muneti 22. juunil). Munad olid täiesti helesinised, ilma pruunide tähnideta. Ka seda kurna juba hauti.

Veidi hiljem peletasin mõlemad emaslinnud pesadelt, et näha, mitu isaslindu alarmi peale kohale lendab. Peaaegu kohe ilmus isaslind kolmanda (!) emaslinnuga ning kihutas eemale teise isaslinnu, kes jõudis kohale pisut hiljem. Seega kuulusid need kaks pesa tõenäoliselt ühele ja samale isaslinnule, kes tegutses lähikonnas veel kolmanda emaslinnuga. Kolmandat pesa leida kahjuks ei õnnestunud. On huvitav, et emaslinnud olid üksteise suhtes üllatavalt agressiivsed, sündmuskohale saabunud isaslinnu suhtes aga mitte.

Esimeses pesas koorusid pojad 28.-29. juunil, teises 2.-3. juulil. Esimesest lennuvõimestus 4, teisest 1 poeg. Seejuures osutus helesiniste munadega pesast lennuvõimestunud ainus poeg poolalbinootiliseks, pruunikasvalge sulestikuga isendiks.

Kirjanduses on viiteid helesiniste munade kohta karminleevikesel, küll pole aga andmeid polügaamiast kõnealusel liigil.

Muud märkmed

- *Vihitaja*. 16. juunil 1982 sattusin ühes Siimusti karjäärdest 3-pojalisele pesakonnale. Suur oli minu hämmastus, kui vihmaveeloiguni jõudnud pojad vette jooksid ja kiirelt sukeldusid ning jätkasid põgenemist mööda vihmaveeloigu põhja kõndides¹. Kõik pojad õnnestus siiski tabada ja rõngastada.
- *Jõgitiir*. 20. juunil 1982 leidsin Viljandimaalt Parika rabajärve õõtsikult jõgitiirude ja väikekajakate segakolooniast kaks tumehalli udusulestikuga 2-3 päevast jõgitiirupoega. Kas tavatult tume udusulestik tähendas ka hilisemat pärisulestiku melanismi, jäi võimaluse puudumisel kahjuks kontrollimata.
- *Suitsupääsuke*. 1978. aastal Jõgeval ühe suitsupääsukeste pesakonna lennuvõimestumist jälgides ilmnas, et neljast pojast vanim tegi esimese lennukatse koguni 3 päeva enne teise poja ja 4 päeva enne ülejäänud kahe poja lennuvõimestumist. Hilisemad vaatlused on näidanud, et sarnast nähtust esineb üsna sageli ka teistel pääsukestel, hallrästal, hall-kärbsenäpil, rasvatihasel, ohakalinnul, kõrvukrätsul jt. liikidel.
- *Kuldnokk*. 1997. aasta mais vaatlesin Jõgeval üht mittepesitsevat isaslindu, kes laulmise vaheaegadel tassis pesakasti paiselehe õisi. Kirjandusest ei ole ma seni leidnud viiteid, et isane kuldnokk emaslinde lisaks laulule ka lilledega "võluda" püüaks.

Interesting bird observations in 1977-1982

The first part of the paper describes cases of polygny in the Starling and the Common Rosefinch in 1978. The male **starling** had two females breeding in nest-boxes 2 meters from each other. The first female layed 4 eggs and 2 young fledged, the second respectively 3 and 1. The male Rosefinch probably had three females, of these two were nesting 1.5 meters from each other (third nest was not found). The first female layed 5 eggs and raised up 4 young, the second 4 and 1, respectively. The second clutch contained pale blue eggs without any marking, and the only young was an albino.

In the second part of the paper, there are observations on the Common Sandpiper (the young trying to escape while "walking" under the water, at the bottom of a pool), Common Tern (two nestlings with dark grey natal down), Barn Swallow (the oldest nestling fledged 3 days before the second and 4 days before the other nestlings) and the Starling (an unpaired male "decorated" its nest with the blossoms of *Tussilago farfara*).

¹ Samalaadne käitumine on teada ka nt. suurkoovitaja poegadel (Hildén, O. 1983: Kahlaajien poikasrengastus – Rengastajan kasikirja. Osa B.). Toim.